

Nyheter för överförmyndare

Avdelningen för juridik
Eva von Schéele

Juli-augusti-september 2016

RÄTTSFALL OCH DOMAR

Ensamkommande barn – särskilt bidrag

Ett ensamkommande barn ansökte genom sin gode man hos Migrationsverket om särskilt bidrag till byxor och jumper. Migrationsverket avslag ansökan medan förvaltningsrätten biföll den unges överklagande.

Sedan Migrationsverket överklagat beslutet till kammarrätten ändrades domslutet på så sätt att Migrationsverkets beslut fastställdes. Kammarrätten anför i sina skäl att i förarbetena till LMA (prop. 1993/94:94 s. 100) anges att en restriktiv tillämpning av bestämmelsen om rätt till särskilt bidrag är avsedd. Endast när behovet framstår som mycket starkt bör således bidrag utgå. Med hänvisning till den dag-ersättning som utgått enligt LMA och att det funnits att vid behov få ett startpaket om 1 900 kronor anser kammarrätten att den unge inte har rätt till särskilt bidrag till byxor och jumper.

Kammarrätten i Göteborg, mål nr 6229-15, meddelad 2016-06-02.

God man (11:4 FB) kan för sin huvudman begära jämkning enligt 12 kap. 2 § ÄktB

Tidigare har denna fråga besvarats på olika sätt från juridisk expertis. Nu är det alltså fastslaget att en god man, för sin huvudmans räkning, kan begära jämkning enligt 12 kap. 2 § ÄktB, dvs. att vardera parten vid bodelningen behåller sitt giftorättsgods.

Hovrätten för Västra Sverige, mål nr T 1065-16, meddelad 2016-06-17.

Fråga om särskilt förordnad vårdnadshavare

Socialnämnden i en kommun ansökte om en särskilt förordnad vårdnadshavare (SFV) för ett ensamkommande barn. Barnets mor fanns i Sverige och har haft telefonkontakt med barnet. Modern och den gode mannen har samtyckt till att den gode mannen utses till

SFV. Endast barnet men inte modern har fått uppehållstillstånd. Tingsrätten förordnar därför den gode mannen till särskild vårdnadshavare då modern vistades på okänd ort och därmed ansågs förhindrad att utöva vårdnaden. Mamman överklagar därefter tingsrättens beslut på grund av att hon numera fått uppehållstillstånd och återförenats med barnet.

Hovrätten beslutar därför upphäva tingsrättens dom om särskild förordnad vårdnadshavare.

Hovrätten för Övre Norrland, mål nr T355-16, meddelad 2016-07-08.

Fråga om boende för ensamkommande barn – bistånd i form av familjehemsplacering

AA är ett ensamkommande barn och har anvisats till kommun A. På grund av platsbrist placerades AA i november 2015 på ett HVB-hem i kommun B. I maj 2016 tvingades HVB-hemmet stänga då det saknade nödvändiga tillstånd. Därefter har AA bott i ett familjehem i kommun B.

AA ansökte om bistånd i form av placering i det familjehem där hen bor. Ansökan avslogs av behörig nämnd som istället beviljade bistånd i form av placering på HVB-hem i kommun A.

Förvaltningsrätten beslutade interimistiskt att AA skulle få stanna i sitt nuvarande boende till målet är slutligt avgjort.

Kommun A har överklagat domen hos kammarrätten och i första hand yrkat att det interimistiska beslutet upphävs omedelbart och i andra hand att beslutet om familjehemsplacering inte ska vara geografiskt determinerat. Till stöd för sin talan anförs att AA har valt att inte ta emot beviljat bistånd på ett HVB-hem i kommun A. AA bor i ett familjehem i kommun B. Detta hem är inte ett utrett och godkänt familjehem. Att besluta om ett familjehem på en specifik geografisk ort är inte alltid möjligt då det måste kunna säkerställas att det familjehem som utses har de kvalifikationer som krävs.

AA anser att överklagandet ska avslås och anför att hen inte vill flytta från sina kompisar i kommun B och att hen har funnit sig väl tillrätta i det familjehem hen bor i.

Kammarrätten har i sina skäl anfört: ”Vid bedömningen av vilken insats som kan komma ifråga måste en sammanvägning göras av olika omständigheter såsom den önskade insatsens lämplighet som sådan, kostnaderna för den önskade insatsen i jämförelse med andra insatser och den enskildes önskemål. Det kan inte finnas obegränsad frihet för en enskilde att välja sociala tjänster oberoende av kostnad (prop. 2000/01:80 s.91).

Ensamkommande barns behov av stöd m.m. tillgodoses normalt genom placering på ett HVB-hem på anvisningsorten. I den hittillsvarande utredningen i målet har inte framkommit något som ger stöd för att AA i stället behöver bistånd i form av familjehemsplacering på annan ort. Det finns därmed inte skäl för interimistiskt beslut om sådant bistånd. Nämndens överklagande ska därför bifallas.”

Kammarrätten i Sundsvall. Mål nr 1744-16, meddelad 2016-08-15.

Dagersättning ska räcka till ensamkommandes klädbehov

Ett ensamkommande barn på ett HVB-hem i Norrlands ansökte inför vintern 2015 om särskilt bidrag till vinterkläder. Hen beviljades dock endast bidrag till jacka och skor men inte till mössa och halsduk m.m.

Beslutet överklagades till förvaltningsrätten som bedömde att hen hade rätt till ytterligare bidrag.

Migrationsverket överklagade beslutet och yrkade att kammarrätten fastställde verkets beslut. Kammarrätten fann att då hen redan tidigare fått särskilt bidrag för kläder bör den dagersättning hen har beviljats räcka till resterande inköp av vinterkläder.

Kammarrätten i Sundsvall, mål nr 958-16, meddelad 2016-08-09.

God man nekas ta del av sekretessuppgifter rörande ensamkommande i tonåren

En god man för ett ensamkommande barn begärde hos socialnämnden att få ta del av de journalanteckningar som rörde barnet i ”omaskat” skick. De uppgifter som den gode mannen tidigare kände till hade tidigare lämnats ut.

Den gode mannen överklagade beslutet till kammarrätten. I sina skäl anför domstolen att en god man har normalt rätt att ta del av sekretesskyddade uppgifter i den mån uppgifterna behövs för att kunna fullgöra uppdraget. Barnet ifråga var dock 16 år och motsatte sig att den gode mannen tog del av de uppgifter hen lämnat i förtroende. Hen hade också begärt att få byta god man.

Barnets ålder och mognad bedömdes av kammarrätten vara sådana att den gode mannen inte längre kunde göra gällande en rätt att ta del av sekretesskyddade uppgifter om hen.

Kammarrätten i Stockholm, mål nr 4208-16, meddelad 2016-09-02.

Kommun har rätt till ersättning för tolk innan en god man är förordnad

En kommun ansökte om ersättning avseende tolkkostnad i tre ärenden enligt 8 § asyl-ersättningsförordningen. Migrationsverket har avslagit alla tre ansökningar om ersättning för god man och som skäl förbesluten angett att de gode männen förordnats efter att de aktuella kostnaderna uppstått.

Förvaltningsrätten bifaller kommunens överklaganden och anför bl.a. i sina skäl att barnet i fråga ska ges tillfälle att yttra sig i samband med förordande av god man. Anledningen till tolkkostnadernas uppkomst utgjort en förutsättning för ett kommande förordnade förordnande av god man. Kostnaden är därför att betrakta som en kringkostnad på grund av de gode männens uppdrag.

Förvaltningsrätten i Karlstad, mål nr 2641-2643-16, meddelad 2016-09-08.

JO

Kritik mot gemensam ÖFN för att i ett beslut och efterföljande kontakter ha beordrat en förvaltare att utföra viss åtgärd inom ramen för förvaltaruppdraget

En förvaltare skulle ta ställning till om hen skulle säga upp huvudmannens hyresavtal. I ett beslut, ett telefonsamtal och ett e-postmeddelande formulerade ÖFN sig så att nämnden måste anses ha beordrat förvaltaren att säga upp avtalet. Men av FB:s regler följer att nämnden inte kunde bestämma hur förvaltaren skulle göra med hyresavtalet. Genom att beordra förvaltaren att säga upp avtalet handlade ÖFN i strid med den legalitetsprincip som kommer till uttryck i 1 kap. 1 § regeringsformen. För detta får ÖFN kritik.

JO, dnr 4295-2015, 2016-06-22.

Allvarlig kritik mot ÖFN för brister i tillsynen

JO riktar allvarlig kritik mot en överförmyndarnämnd för stora brister i tillsynen över en god man. Det tog upp till ett år och åtta månader för nämnden att granska årsräkningar och redogörelser som den gode mannen lämnade in i varje år, vilket var oacceptabelt lång tid. Inte heller har dokumentationen kring bristerna i års-räkningarna varit tillräcklig.

JO, dnr 1185-2015, 2016-08-24.

Kritik mot ÖF för underlåtenhet att kommunicera m.m.

ÖF i en kommun får kritik för underlåtenhet att kommunicera med en god man inför ett beslut om entledigande av denne, för bristande motivering av beslutet samt för underlåtenhet att besvara en begäran om att få ta del av det underlag som låg till grund för beslutet.

JO, dnr 6717-2015, 2016-08-26.

Kritik mot ÖFN för långsam handläggning av en ansökan om entledigande från uppdrag som ställföreträdare

I september 2015 begärde AH att bli entledigad som god man respektive förvaltare i två ärenden. I mars 2016 förordnades en ny god man och där finner inte JO skäl att rikta kritik.

I det ärende som gällde förvaltarskap hade nämnden ännu inte i maj 2016 hittat någon ny ställföreträdare. JO är medveten om att det i vissa fall kan vara svårt eller till och med omöjligt att hitta en person som är lämplig och villig att ta på sig uppdraget. Det är emellertid inte acceptabelt att en god man eller förvaltare måste kvarstå mot sin vilja under så lång tid som i detta fall. ÖFN borde ha upplyst AH om den möjlighet som rätten numera

har enligt 11 kap. 19b § första meningen FB att entlediga en god man eller förvaltare som har skäligen orsak att bli entledigad innan någon annan har utsetts.

ÖFN förtjänar kritik för den bristfälliga och långsamma handläggningen i det senare ärendet.

JO, dnr 539-2016, 2016-09-13.

Anmälningar mot en kommun angående handläggning av ärenden som rör ensamkommande barn som är gifta

Med anledning av att ett flertal ensamkommande barn kom till en viss kommun och uppgav att de var gifta med en vuxen person pekar JO på att socialnämnden som regel bör inleda en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL.

JO uppmärksammar även att dessa ensamkommande barn är i behov av god man och att det är den gode mannen som har det avgörande inflytandet över frågan om bl.a. barnets boende.

JO, dnr 394-2016, 476-2016 och 692-2016, 2016-06-15.

Diskrimineringsombudsmannen (DO): Åldersdiskriminering?

Överförmyndarnämnden (ÖFN) i en kommun har en policy att inte ge personer över en viss ålder nya uppdrag. För att klargöra om detta är att hänföra till diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) eller inte ställde ÖFN därför frågan till DO.

DO har bedömt att uppdrag som god man *inte* omfattas av arbetstagarbegreppet. Uppdraget faller därför inte inom ramen för arbetslivet och inte heller något annat av de samhällsområden som diskrimineringslagen omfattar.

DO, RÅD 2015/1753.

Nytt uppdrag till länsstyrelserna: förbättra tillsynen över och stödet till ÖF

Regeringen har gett länsstyrelserna i uppdrag att förbättra tillsynen över och stödet till överförmyndarna. Länsstyrelsen i Västra Götalands län ska samordna redovisningen. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 1 september 2017.

Bakgrunden är att de granskningar som gjorts visar på brister både i överförmyndarnas och länsstyrelsernas respektive tillsyn. Åtgärder måste vidtas för att få en ändring till stånd.

Regeringsbeslut 1:17, Ju2015/09334/L2 och Ju2016/03482/L2, 2016-06-30.

Finansinspektionen (FI) och ”Gilla din ekonomi”

De utbildningar/informationsdagar som FI håller under 2016, kommer att hållas den

- 1) 11 november i Malmö och
- 2) 16 november i Sundsvall.

Ensamkommande ”barn” som är uppenbart över 18 år

SKL har, efter dialog med Migrationsverket, tagit fram skrivelsen ”Rutiner för omprövning av Migrationsverkets anvisningsbeslut”. Informationen gäller i de fall det är uppenbart att den unge är äldre än 18 år och då krävs att Migrationsverket omprövar anvisningsbeslutet så att inte vuxna kan vara placerade på HVB-hem eller familjehem som är avsedda för barn.

Skrivelsen finns att hämta på SKL:s hemsida, eller via [denna länk](#).

Ny information från Skatteverket

Skatteverket har tagit fram en ny information till gode män och förvaltare (se bilaga). Vidarebefordra den till ställföreträdarna.

Bilaga:

Skatteverket - Ny information till gode män och förvaltare